

Джерельні приписи

1. Гриценко О.А. Культурна політика: концепції й досвід: навч. посіб. / О.А. Гриценко. – К.: ІДУС, 1994. – 60 с.
2. Гриценко О. Основні положення Концепції державної культурної політики України: проект / О.Гриценко, М.Стріха // Культура і життя. – 1995. – 21 січня.
3. Гриценко О.А. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі / О.А. Гриценко. – К.: УЦКД, 1995. – 228 с.
4. Державна програма розвитку української культури на 1999-2005 роки // Культура і життя. – 1998. – 11 жовт.
5. Дрожжина С.В. Культурна політика сучасної полікультурної України: соціально-філософський та правовий аспекти: монографія / С.В. Дрожжина. – Донецьк: Дондуєт, 2005. – 196 с.
6. Концепція державної культурної політики України. Основні положення: проект // Укр. культура. – 1995. – № 4. – С. 27-35.
7. Основи законодавства України про культуру // Відом. Верховної Ради. – 1992. – № 21. – С. 294.
8. Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005-2007 рр.: закон України від 3 берез. 2005р. № 2460 // Відом. Верховної Ради України. – 2005. – № 16. – С. 264.
9. Про культуру: закон України: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.museumukraine.org.ua. – Назва з екрану.
10. Про Положення про Міністерство культури і туризму: Указ Президента України від 2 груд. 2005р. № 1688 // Офіц. вісн. України. – 2005. – № 49. – С. 26-30.
11. Про Положення про Національну Раду з питань культури і духовності: Указ Президента України від 7 лют. 2006р. № 112 // Офіційн. вісн. України. – 2006. – № 6. – С. 46-47.
12. Тертичка В. Аналіз державної політики і політологія / В.Тертичка // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 3-22.

Резюме

Аналізуються зміст основних категорій, що визначають проблеми реалізації сучасної державної культурної політики України. З позицій культурології розглядаються ключові формули чинних нормативних документів, що регламентують політичну діяльність у сфері культури.

Ключові слова: культура, політика, культурна політика, державна культурна політика, культурна модернізація.

Summary

Maintenance of basic categories which determine the problems of realization of modern public cultural policy of Ukraine is analysed. From positions of culturology is examined key formulas of operating normative documents which regulate political activity in the field of culture.

Key words: culture, policy, cultural policy, public cultural policy, cultural modernization.

УДК [354+342/250]:008

О.С. Олійник

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ І МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У РЕГУЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ КУЛЬТУРНИХ ІНДУСТРИЙ

Однією з провідних технологічних особливостей „культурних індустрій” (насамперед радіо, телебачення, Інтернету) є те, що їхня продукція „не вміщується” у географічні кордони країн, де вони вироблені. Оскільки ж ідейний зміст цієї продукції не завжди узгоджується з традиціями та сучасними уявленнями суспільства (чи окремих прошарків населення), то виникло

занепокоєння з приводу можливих негативних наслідків нав'язування чужих цінностей, нівеляції національної самобутності етнічної ідентичності та, зрештою, державної незалежності. Це є причиною посилення соціально-політичних напружень в країнах-„споживачах” такої продукції (у тому числі й Україні), суперечностей та непорозумінь між державами, а також пошуку моделей контролювання (регулювання) культурних індустрій.

Понад 30 років тому було визначено, що „масмедіа, які стали одним з основних засобів поширення культури, передають послання, які не є культурно нейтральними. Вони відображають думки, ідеї, цінності, коротше – бачення світу тих, хто їх використовує. Коли вони слугують каналом пересилання, щоб надати регіону систему цінностей чи способу життя, які є чужими для населення цього регіону, вони не можуть бути застережені від змивання своєрідності цінностей цього населення, відтак стають навіть ненавмисне знаряддям культурного відчуження. Поза сумнівом, важливо усвідомити цей факт і шукати шляхів збереження культурної ідентичності кожного народу без ризику продовження обміну між різними культурними ареалами, або нівеляції різноманітних досягнень культур, оскільки це також важливо, для життя і розвитку кожної культури, уникнути інших екстремумів, яким є, так би мовити, ізоляція, що може бути також шкідливо” [2; 120].

Про це добре сказав М.Ганді: „Я не хочу, щоб мій будинок був обвалований стіною з усіх боків, а мої вікна – наглухо зачинені. Я хочу, щоб культури усіх країн обвівали мій дім якомога вільніше. Але я не хочу, щоб будь-яка з них збила мене з ніг” [5]. Не повинно бути таких речей, як держава-гетто, але й не повинні мати місця такі речі як держава, відкрита для всіх впливів, – таку думку одноставно підтримала світова громадськість.

У заяві, зробленій впродовж тижня дискусій на тему „Комп’ютер та Суспільство” у Парижі восени 1979, американський соціолог Даніель Белл (Daniel Bell) з приводу протистояння національної самобутності уніфікаційним впливам культурних індустрій сказав: „...для багатьох суспільств національна держава стає надто великою для малих проблем життя і надто малою – для великих проблем життя”.

Для подолання кризових явищ та гармонізації відносин виявилась необхідною *система регулювання діяльності культурних індустрій* як на міжнародному, так і на місцевому (регіональному, у розрізі кожної держави) рівнях, з урахуванням специфіки кожного. Іншими словами, зазначені обставини зумовлюють необхідність державного (законодавчого та адміністративно-організаційного) регулювання й суспільного (громадського) втручання в діяльність „культурних індустрій” з метою їх чи то підтримки, чи „стримування”, чи корекції їхнього ідейного, морального чи релігійного спрямування.

Мета розвідки – узагальнити здобутків світового досвіду з регулювання культурних індустрій.

Об’єкт – регулювання діяльності культурних індустрій з боку держави.

Досвід регулювання та розвитку культурних індустрій в Польщі й Росії ретельно відстежуються українськими дослідниками В.Солодовником та О.Гриценко. Так, звичайно, аналіз досвіду найближчих сусідів і порівняння з українськими реаліями має важливе значення. Проте важливим досвідом можна вважати і досвід тих країн, які пройшли цей складний шлях більше чверті століття тому і досягнули неабияких результатів. Саме аналізу останнього і присвячено дану статтю.

Досвід із регулювання, підтримки або стримування культурних індустрій є в кожній країні – від малорозвинених країн Африки (в Танзанії, наприклад, малоосвіченість жителів була переборена за допомогою сторонніх сил – потужних видавництв Великобританії) і країн з розвинутою економікою (Японії, США, країн-учасниць Європейського Союзу). Сама поява та існування культурних індустрій, як засвідчив досвід, не залежить ані від політичного режиму в країні, ані від економічної системи, проте політична й економічна доктрина впливає на розвиток, рівень зрілості культурних індустрій окремої країни, порівняно з сусідніми чи іншими країнами.

Здається існує широкий спектр причин для сприяння чи виправдання державного або колективного коригуючого втручання в культурні індустрії. Перелік причин, що наводиться, взятий з документів, у яких дослідники, плановики та ті, що готують рішення і представники груп інтересів захищали збільшене державне та колективне втручання [1]:

1. Забезпечити державне чи колективне субсидування для слабких економічно, але важливих культурно галузей, фаз виробництва чи поширення або приватних ініціатив.
2. Захистити слабкі національні галузі, фази чи підприємства від зарубіжної конкуренції.
3. Взяти під контроль такі галузі, фази чи ініціативи, які вважаються такими, що становлять особливий національний інтерес.
4. Підтримати справедливу міжнародну конкуренцію запобіганням встановлення національних бар'єрів у торгівлі продуктами культурних індустрій.
5. Ефективніше використовувати національні ресурси і заохотити пов'язаний з цим економічний розвиток.
6. Захистити права носіїв інтелектуальної власності (авторів, художників, адаптувальників, акторів), на ідеях та праці яких базуються продукти культурних індустрій.
7. Взяти під контроль потенційно суперечливий зміст продуктів культурних індустрій.
8. Протидіяти певному розвитку структур, особливо концентрації бізнесу і створенню картелів, що може запобігти конкуренції та піднесенню нових малих і середнього розміру фірм і привести до домінування великих корпорацій.
9. Протидіяти таким тенденціям, як переважання зарубіжних продуктів культурних індустрій, зростання значення бестселерів і дорогих продуктів і посилення гомогенізації та стандартизації змісту продуктів.
10. Зберегти творчість і убезпечити становище менш відомих авторів, митців та якості продуктів.
11. Зберегти легкість і рівність доступу всіх потенційних споживачів продуктів культурних індустрій. а також забезпечити належну інформацію про якість продуктів.

На жаль, не маємо підстав окреслити жодний пункт із цього переліку як не актуальний для України, рівень же виконання кожного з цих пунктів і переліку в цілому в Україні до сих пір не дає підстав говорити про систематичність та достатність заходів.

У зв'язку з організацією й синхронізацією державного та колективного втручання постає низка проблем – потенційних конфліктів: між різними типами економічних цілей, економічними, культурними інтересами, ідеологічними, етичними і моральними та економічними чи культурними аспектами (не кажучи вже, що ідеологічні, моральні та етичні обмеження можуть стримувати економічну ефективність та пригнічувати культурну творчість), економічною та культурною ефективністю технології (економічна ефективність технології застосування нової може, коли протягується державним втручанням, потребувати ефективного менеджменту і укрупнення розмірів фірми, а це, у свою чергу, може призводити до монополізації, картельних формувань та орієнтацій на „маспродукт” і обернутися конфліктом між бажаним культурним предметом і також запобігання використанню нової технології для поліпшення сприйняття громадянами „якісної культури”), між додержанням суб'єктивних потреб споживачів (вважається, що їх мають гарантувати вільна конкуренція, вільне поширення та вільне ціноутворення) та довготривалими аспектами [3; 141] диверсифікації якості продуктів (свобода конкуренції і нові канали розповсюдження ведуть до зростання „бестселеризму” та гомогенізації і стандартизації продуктів), інтересами творців та споживачів (охорона інтелектуальної власності може запобігати використанню нових медіа та каналів поширення, які можуть зробити продукти більш легко доступними для споживачів), між бюрократичними інтересами творців та споживачів. Цікавим у цьому зв'язку видається досвід Японії – як приклад суто ліберальної стратегії державного та приватного втручання в діяльність культурних індустрій.

Схематично участь уряду Японії у функціонуванні культурних індустрій країни можна звести до таких засобів втручання: (1) прямий контроль (управління) (інколи у вигляді напів-урядового управління); (2) ліцензування; (3) регулювання діяльності; (4) субсидування; (5) гарантування податкових привілеїв і в оцінці ставок на державні сервіси; (6) державні витрати на придбання продуктів культурних індустрій; (7) забезпечення законодавчого середовища (в тому числі законодавство про рівень ціни на перепродаж і започаткування легального інституту з захисту авторських прав); (8) дослідження та консультування з різних питань [3; 143].

Пряме управління. Держава може монополізувати культурну індустрію прямо чи опосередковано, переводячи їх під терміновий контроль, або співіснувати з приватними підприємствами для досягнення тієї ж мети, проте отримуючи їх взаємний конкурентний стимул. Прикладами цієї техніки є радіомовлення у Японії та інших країнах, газети в соціалістичних країнах, видання шкільних підручників. Однак урядове втручання в поширення новин масовими комунікаційними засобами не може не викликати критики громадян, які підозрюють у здійсненні впливу, ворожого для свободи слова і об'єктивності, проте починає піддаватись бюрократичній неефективності та апатії. *Ефективний механізм подолання* такого недоліку має винаходитись на основі систематичності й інституційності. Видання бюлетенів державними університетами і дослідними інститутами, періодичні і критичні огляди державними агенціями – все це може вважатись формою державного управління видавничими підприємствами.

Ліцензування – впливовий засіб контролю, найближчий до прямого управління. Він дозволяється тільки стосовно мовлення, яке залежне від обмеженої кількості *радіохвиль*, проте цей спосіб часто не сумісний з іншими культурними індустріями. Поки держава – ліцензатор – може впливати на індустрію, до якої ліцензування може застосовуватись, культурна індустрія не зможе повною мірою і нормально виконувати свої зобов'язання перед споживачами її продукції.

Регуляторна діяльність. Регуляція змісту культурних індустрій – вочевидь та сама „палиця, що має два кінці”. Наприклад, існує думка, що якість телевізійних програм останнім часом погіршилась через те, що втручання держави у питання змісту програм та тиск орієнтованого на прибуток управління компанії послабили ентузіазм виробничого персоналу і привели його до стану апатії. Звичайно, „логіка капіталу” комерційних мовленників, яка штовхає їх на пошук вищих рейтингів у аудиторії і завдяки цьому вищих прибутків, притлумила опір сил програмної автономності, які керуються „логікою журналізму” або „логікою культури”. *Важливо пам'ятати про те, що державне регулювання діяльності будь-якої культурної індустрії буде завжди містити цю загрозу.*

Субсидування – засіб втручання, до якого держава може вдатися у намаганні досягти конкретної мети. Якщо складності, що їх належить здолати, мають суто фінансовий характер, субсидування, звичайно, може стати ефективним інструментом. Приклад, який можна навести, – друк наукових досліджень, у якому немає жодних проблем, окрім їх нерентабельності. Втручання у вигляді субсидування дає уряду можливість припинити його (з меншими зусиллями, ніж будь-яка інша форма втручання, що потребує дозволу або відміни через законодавство). Однак, у псевдо егалітарних суспільствах, субсидування має тенденцію стати багат шаровим та орієнтованим „на всі fronti”, відтак кожна окрема субсидія частіш за все не може досягти мети. Видання наукової літератури – сфера, в якій субсидування застосовується з порівняним успіхом. У Німеччині субсидії на наукові публікації не мають форми безповоротних грантів, за кожний окремо взятий проект (за умови, якщо (і коли) він доводить свою успішність) належить виплачувати державі певну частку вкладених коштів. Така гнучка система може зробити систему субсидій більш активною, оскільки зазвичай культурні проекти мають значний ступінь невизначеності.

Гарантування податкових привілеїв і визначення вартості державних послуг. Для культурних індустрій Японії набули життєвого значення оподаткування та визначення вартості ставок державних послуг. Оскільки ставки поштового зв'язку і залізничного сполучення – це статті витрат, прямо перенесені на затрати читачів книг, журналів, газет, то їх зменшення може зменшити фінансовий тягар, покладений на потенційних читачів, доступ яких до публікацій буде полегшений. Однак, прогресуюча інфляція і, перш за все, збільшення витрат на оплату праці істотно впливають на збільшення ставок поштового переказу і тим самим на культурні індустрії.

Одна із складностей в питаннях захисту культурних індустрій полягає в тому, що вибіркове надання грантів на привілеї практично неможливо втілити, а відтак захистом користуються і „хороші”, і „погані”. У випадку з книгами і журналами, наприклад, вульгарні тижневики і сатиричні книги отримують незаслужену допомогу, яка стає причиною відповідного скорочення допомоги тим виданням, які дійсно її потребують і заслуговують. Однак, у культурних індустріях, де плюралізм цінностей став первинною умовою, селекція, заснована на ціннісному судженні, досить ускладнена і більш того – небезпечна, тому недискримінаційна політика

звільнення від податків на прибуток, на кшталт оприбуткування бізнесу, не може стати вигідною жодному підприємству, що здійснює свою діяльність в умовах дефіциту, незважаючи на цінний, з точки зору культури, характер цього бізнесу. Водночас додаткову підтримку одержують ті, хто не обов'язково займається діяльністю, що має значну культурну цінність, а просто отримує значні прибутки.

Державні витрати на придбання продуктів культурних індустрій. Держава інколи купує продукти культури у супроводі з наданням субсидій або замість них із метою заохочення до втілення індивідуальних проєктів. Ці придбання можуть скоріше розцінюватись як замасковані субсидії і їх вплив не має докорінних відмінностей від того, що його має субсидійне сприяння, за винятком того, що їх вираховують іншим способом. Незважаючи на це, держава може взяти відповідальність за спонсорування радіо- чи телевізійної програми або мати у власності приватне видавництво для видання журналів для власних потреб. Це приклади замаскованого „прямої презентації” з боку держави. У всіх інших випадках уряд може купувати існуючі публікації чи фільми з певною метою, відмінною від паблісіті, але ефективність цих придбань незначна. Загалом, держава купує продукти культури частіше у власних цілях і з власних потреб, ніж з огляду на необхідність надання допомоги виробникам, проте їх купівля може відігравати стимулюючу роль.

Забезпечення законодавчої бази. Важливим завданням уряду є визначення свободи слова і преси, а відтак виступати законним гарантом, забезпечувати захист права авторів на „плоди” їх інтелектуальної праці і виконувати належне законне регулювання, сприяти збереженню системи поширення як ефективного заходу розширення (завдяки появі нових продуктів) культурних індустрій.

Якщо культурним індустріям бракує однієї з умов середовища, вони не мають змоги повністю реалізувати власний потенціал. Однак, різні країни не можуть виконати ці завдання в уніфікованому вигляді через відмінності політичних, економічних і соціальних обставин. Наприклад, соціалістичні країни не можуть уникнути появи іншого розуміння свободи слова, і там є певний конфлікт інтересу відносно авторських прав, так як і між країнами, що розвиваються і розвиненими індустріальними країнами. У Японії, приміром, до цих пір малий законний контроль над неавторизованим копіюванням за допомогою копіювальної техніки та механізмів звукозапису. Оскільки жодний демократичний уряд не може ухвалювати закони, не врахувавши думку суспільства, виникає загроза того, що законодавство відставатиме на крок від домінуючої позиції того, що має регулюватись. Дійсно, відсутність легального контролю над неавторизованим копіюванням підриває сам базис, на якому вибудована система захисту авторського права.

Дослідження та консультування. Уряд як адміністративний орган держави виконує роль провідника і контролера над індустріями. Першим кроком виконання його повноважень, як „провідника і контролера”, повинно бути ознайомлення із дійсним станом речей, а звідси і визначення урядом потреби у дослідженні.

Результати дослідження аналізуються і вивчаються експертами і вченими в межах урядової бюрократії (або поза ними) і переводяться в очікувані політичні заходи через обговорення Наглядовою радою. Якщо ці напрями політики опиняться дійсно очікуваними і придатними до виконання, на основі цього індустріям нададуть рекомендації та проведуть консультації.

Отже, попри розмаїття методів і інструментів втручання треба пам'ятати, що непослідовне, безсистемне та дискретне втручання у діяльність культурних індустрій може не тільки не принести бажані результати, але й завдати додаткової шкоди індустріям в цілому. В цьому криється причина, чому державне втручання, навіть у таких ненав'язливий спосіб, як дослідження і консультування, не обов'язково приймається культурними індустріями. Наприклад, заходи з раціоналізації мереж фізичного поширення продукції, прийняті в обіг багатьма секторами економіки під керівництвом Міністерства міжнародної торгівлі і промисловості, підозрюються видавцями в тому, що вони принесуть вигоду великому бізнесу і відповідно не здатні допомогти у розвитку в їхній сфері. Проте сумнівів щодо ефективності і можливості практичного застосування досліджень і консультування, як засобів урядового втручання, немає.

2. Досвід Японії цікавий для України тому, що між відносинами держави (уряду) і приватним бізнесом, урядом та громадськістю існують напруження, недовірливе ставлення до будь-якого прояву контролю та критична оцінка масштабів і дієвості фінансової підтримки культурних індустрій з боку держави. Хоча причина напружень у цих двох країнах і різна, досвід уряду Японії втручання у справи культурних індустрій всупереч протидіючим силам здається актуальним і для України. Напруження може відчуватись у трьох аспектах:

1) *сприйняття громадськості*. Державне втручання в не-фінансові аспекти зазвичай зустрічає сильне протистояння з боку громадськості та й самої індустрії. Громадяни дуже чутливі до дій уряду з ліцензування радіо і телебачення, або контролю діяльності вже ліцензованих мовленників. З боку держави необхідні зусилля для того, щоб досягти більшого розуміння аудиторією дій уряду - шляхом проведення публічних слухань з питань вибору ліцензування або затвердження комітету з моніторингу, в якому погляди громадян могли б мати відображення. З іншого боку, якщо існує основний конфлікт інтересів між різними секторами (видавцями та бібліотеками і таке інше), як і у випадку з неавторизованого копіювання книг чи музичних записів, уряд матиме важкі години у спробах отримати найбільшу можливу підтримку від найбільшого можливого сегменту країни.

2) *Фінансові ресурси і порядок пріоритетності*.

3) *Міжнародні угоди*. Деякі міжнародні угоди неминуче обмежують можливість підтримки державою культурних індустрій. Наприклад, міжнародний розподіл радіоканалів *фізично* обмежує кількість ліцензій мовлення, які можуть видаватись у будь-якій задекларованій країні. Лібералізація грошового обігу (обігу капіталу) здійснює типовий вплив на звукозапис. Мовний бар'єр захищає видавничу галузь від жорсткого впливу конкуренції з-за кордону, яка часто затримує розвиток місцевої видавничої індустрії. Значним прикладом захисту місцевих видавців стала умова з боку Японії на десять років збереження права перекладу.

Інше джерело підтримки і регулювання культури в цілому, і культурних індустрій зокрема – це благодійна допомога [3; 145].

3. Досвід Японії демонструє, що при ретельній, спланованій та поступово реалізованій політиці, навіть країна, що опинилась у руїнах, може подолати численні проблеми: і напруга громадськості, і приватного підприємництва щодо спроб уряду втручатись та невідповідного фінансування, і фактично неіснуюча система благодійної підтримки через зруйнування попередньої системи, очікуванні – і суспільством, і державою – результати можна отримати. Так, якщо наприкінці 1980-х років Японія опинилась в умовах так званої „економіки мильного пузиря” і була просто заручницею масового споживання культури, що зросло і підтримувалось культурними стратегіями компаній, які створили величезний споживчий ринок. Видатки компаній на культурні цілі зросли в цей період стрімко, проте стрімко ж й зменшилися після колапсу економіки мильного пузиря у 1990 році. В цей час західний світ жорстко розкритикував політику країни. В середині 1990-х рр. культурна політика змінилась, видатки почали збільшувати. Протягом десятиріччя видатки на підтримку культури подвоїлись, а після 1996 року Агенція з культури розробила і взялась до виконання програми „Мистецький план”, в якій закладена тенденція до збільшення субсидій культурним індустріям і традиційній культурі. Цей план став одним із пріоритетних проектів субсидування урядом різноманітних аспектів функціонування культурних індустрій, зокрема і покращення якості і сприяння розгалуженню головних регіональних культурних послуг [4].

Джерельні приписи

1. Heiskanen Ilkka. Decentralization: trends in European cultural policies. – Council of Europe, Strasbourg, 2001.

2. Mattelart Armand and Piemme Jean-Marie. The internationalization of television in Belgium // Cultural Industries: A challenge for the future of culture. Unesco Published by the Unated Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris, 1982.

3. Minowa Shigeo. A pure liberal strategy: people and private intervation s cultural development. // Cultural Industries: A challenge for the future of culture. – Unesco, Paris, 1982. – 236 p.

4. Miyazaki T. Evelopment of cultural policy, creative cities and industry / Toshiki Miyazaki // Visiting Arts: Japan Cultural Profiles Project Cultural Profile // [http:// www. culturalprofiles. net/japan/Directories/Japan_Cultural_Profile/-13258.html](http://www.culturalprofiles.net/japan/Directories/Japan_Cultural_Profile/-13258.html).

5. Our Creative Diversity// Report of the World Commission on Culture and Development/Summary Version. July 1996. – Paris. – P. 20.

Резюме

Наведено рекомендації з державного регулювання діяльності культурних індустрій, заснованих на рекомендованих завданнях держави та практичному досвіді Японії.

Ключові слова: державне втручання, культурні індустрії, приватна власність, суспільство.

Summary

This article enlightens the main recommendations on governmental support for cultural industries based on core tasks of state power and practical experience of Japan.

Key words: govermental support, cultural industries, private property, society.

УДК 008-394.9

В.А. Супрун

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ КРАЇНАМИ В УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Мета, напрями і пріоритети зовнішньої культурної політики нашої держави, як відомо, базуються на основі Акту незалежності України від 24 серпня 1991р. і звернення Верховної Ради України „До парламентів і народів світу” від 5 грудня 1991 року, в якому зазначається, що Україна будує правову державу, першочерговим завданням якої є забезпечення прав і свобод людини в усіх сферах [1; 1].

Правову основу зовнішньополітичної діяльності України становлять Конституція України, Закон України „Про міжнародні договори”, інші закони й нормативні акти, що регулюють діяльність органів державної влади та управління в галузі зовнішньої політики. За роки незалежності укладено чимало міждержавних, міжурядових та міжвідомчих договорів, зокрема й стосовно міжкультурних зв'язків.

Постанова Верховної Ради України „Про основні напрями зовнішньої політики України” визначає культурну діяльність за кордоном як один із пріоритетних напрямів налагодження міжнародного співробітництва. У документі, зокрема, передбачається „створення мережі культурних центрів України за кордоном, передусім у тих зарубіжних країнах, розвиток стосунків з якими має пріоритетне значення” [2; 3].

На тлі сучасних зовнішньополітичних процесів Україна шукає нових, адекватних форм й способів налагодження культурних контактів з іншими країнами. Це передбачає передусім вироблення україноцентричної моделі світу й розвинення її до рівня, зрозумілого світовій цивілізації. Ця модель має ґрунтуватися на багатовіковому культурно-історичному досвіді й підпорядковуватись стратегічним інтересам України в усіх регіонах планети. Задекларована в програмних документах „багатовекторність” свідчить про бажання розширити українську присутність у світі, реалізація якого нині гальмується складністю визначення пріоритетів вітчизняної зовнішньої політики.

Франція була першою країною, що сформулювала принципи зовнішньої культурної політики, виходячи з проголошеного ще у XVIII сторіччі принципу універсальності французької мови. Франція, безумовно, перша країна, що за понад сторічний період створила за кордоном мережу численних і надзвичайно різноманітних за своїми формами культурних інституцій. Але попри свою розмаїтість, вони утворюють гнучкий організм, який завдяки співробітництву і